

Sygn. akt: III AUa 431/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 grudnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Anna Szczepaniak-Cicha

Sędziowie: SSA Janina Kacprzak

SSA Lucyna Guderska (spr.)

Protokolant: st. sekr. sądowy Aleksandra Słota

po rozpoznaniu w dniu 5 grudnia 2013 r. w Łodzi

sprawy **I. H.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziałowi w Ł.**

o emeryturę,

na skutek apelacji wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 28 stycznia 2013 r., sygn. akt: VIII U 4157/12;

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 431/13

UZASADNIENIE

Decyzją z 24 września 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w Ł. odmówił I. H. prawa do emerytury wskazując, że nie udowodnił on 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Organ rentowy nie zaliczył ubezpieczonemu do pracy w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia od 31 grudnia 1981 r. do 31 marca 1989 r. w Spółdzielni (...)P., ponieważ świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach nie zostało wystawione przez pracodawcę, a przez archiwum.

W odwołaniu od powyższej decyzji I. H. wniósł o jej zmianę i przyznanie prawa do emerytury z zaliczeniem okresu od 31 grudnia 1981 r. do 31 marca 1989 r. jako pracy w szczególnych warunkach.

Zaskarżonym wyrokiem z 28 stycznia 2013r. Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił odwołanie.

Sąd I instancji ustalił, że I. H., urodzony (...), w dniu 10 września 2012 r. złożył wniosek o przyznanie prawa do emerytury.

I. H. był zatrudniony w Spółdzielni(...)w P. w okresie od 1 października 1980 r. do 31 marca 1989 r. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku murarza. Podczas zatrudnienia ubezpieczony wykonywał pracę w kotłowniach i przy kominach jako murarz. Nie budował od podstaw kominów, ani chłodni tylko je remontował. Początkowo

przez rok pracował jako pomocnik murarza na ryczałcie. Pracował wówczas przy betoniarce oraz skuwał młotem pneumatycznym posadzki, żeby wybetonować na nowo. Od 3 sierpnia 1981 r. pracował jako murarz w pełnym wymiarze czasu pracy. Wykonywał remonty kotłów, kominów przemysłowych np. w P., kotłowni, wylewał posadzki w kotłowniach, tynkował kotłownie, podmurówki pod kotły. Przy kominach czyścił sadze, uszczelniał azbestem wlot do komina, uszczelniał czopuchy - łącznik między kotłem a kominem. Wykonywał także inne remonty w kotłowniach. W kotłowniach był dym, sadze. W chłodniach ubezpieczony nie pracował. Ubezpieczony pracował przez 8 godzin dziennie, z czego 80% czasu poświęcał na remont kominów, a 20% na pracę w kotłowni.

Spółdzielczy Ośrodek (...) w P. przechowujący akta osobowe Spółdzielni (...) wystawił ubezpieczonemu świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach, w którym wskazał, że I. H. by zatrudniony w Spółdzielni (...) w P. w okresie od 1 października 1980 r. do 31 marca 1989 r. i podczas tego zatrudnienia w okresie od 31 grudnia 1981 r. do 31 marca 1989 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę: budowa oraz remont chłodni kominowych i kominów przemysłowych na stanowisku murarza wymienionym w wykazie A dziale V poz. 2 pkt 9 wykazu stanowiącego załącznik nr 1 do uchwały nr 80 Zarządu Centralnego Związku (...) z 30 czerwca 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w jednostkach organizacyjnych spółdzielczości pracy.

Odwołujący obecnie nie pracuje, nie jest członkiem Otwartego Funduszu Emerytalnego.

Wnioskodawca posiada staż pracy wynoszący 23 lata, 4 miesiące i 28 dni okresów składkowych oraz 2 lata, 1 miesiąc i 26 dni okresów nieskładkowych, łącznie 25 lat, 6 miesięcy i 24 dni. Organ rentowy uznał ubezpieczonemu w sposób bezsporny staż pracy w szczególnych warunkach w wysokości 8 lat, 7 miesięcy i 23 dni.

Sąd Okręgowy dał wiarę zeznaniom wnioskodawcy oraz świadków co do faktu, że ubezpieczony świadczył pracę w Spółdzielni (...) w P. na stanowisku murarza, jednakże podniósł, że na ich podstawie nie jest możliwe ustalenie, iż podczas zatrudnienia w w/w zakładzie pracy ubezpieczony świadczył pracę w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy tj. przy budowie oraz remontach chłodni kominowych kominów przemysłowych.

W oparciu o powyższe ustalenia Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Przywołując treść art. 184 ust. 1 i 2 oraz art. 27 i 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych a także treść § 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze Sąd podkreślił, że nabycie prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym jest przywilejem w stosunku do nabywania emerytur w powszechnym wieku emerytalnym, przeto skorzystanie z tego prawa nie może podlegać uznaniu lub opierać się na wykładni rozszerzającej, ale powinno mieć oparcie w ustalonych okolicznościach faktycznych sprawy, które spełniają prawne wymagania zakwalifikowania określonej pracy jako zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Wskazał, iż w orzecznictwie przyjmuje się, że nie korzysta z uprawnienia do emerytury w niższym wieku emerytalnym pracownik, który nie udowodnił, że wykonywał pracę w szczególnych warunkach w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku. Ponadto - ze względu na charakter omawianego świadczenia (wcześniejsza emerytura) - przepisy rozporządzenia należy wyklądać ściśle.

Odnosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy Sąd stwierdził, że odwołujący nie spełnia warunku posiadania 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Podniósł, że analiza treści wykazu A do powołanego rozporządzenia RM z 7 lutego 1983 r. wskazuje, że prace takie jak: budowa oraz remont chłodni kominowych i kominów przemysłowych wymienione w dziale V poz. 2 są pracami w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Dodatkowo wskazał, że w uchwale nr 80/83 Zarządu Centralnego Związku (...) z dnia 30 czerwca 1983 r. wymieniona w dziale V poz. 2 pkt 9 - praca na stanowisku murarza, jest pracą w szczególnych warunkach.

Sąd Okręgowy podkreślił, że dla oceny czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzanej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z

rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.

W ocenie Sądu I instancji, z zebranego materiału dowodowego wynika, iż odwołujący nie wykonywał stale, a więc w sposób ciągły w ramach obowiązującego go pełnego wymiaru czasu pracy czynności określonych w dziale V, poz. 2 wykazu A rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, gdyż oprócz pracy murarza przy remoncie kominów przemysłowych wykonywał także inne czynności remontowe np. wylewał posadzki w kotłowniach, tynkował kotłownie, podmurówki pod kotły. Te prace, jak zeznał wnioskodawca, zajmowały mu około 20% czasu w ciągu dnia. Tylko zaś wykonywanie pracy w pełnym wymiarze czasu pracy przewidzianym dla danego stanowiska pracy powoduje, że spełniony jest wymóg wykonywania pracy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy i daje możliwość zaliczenia tego okresu pracy do pracy w szczególnych warunkach. Brak jest zatem podstaw by zaliczyć wnioskodawcy do stażu pracy w szczególnych warunkach ten okres zatrudnienia.

Z powyższych względów Sąd Okręgowy na podstawie art. 477.14 § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia złożył I. H., zarzucając:

1/ naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na treść rozstrzygnięcia: art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów wskutek błędnego uznania, że ubezpieczony w okresie pracy w Spółdzielni (...) nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szczególnych warunkach, w sytuacji gdy takich ustaleń nie można poczynić na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie oraz poprzez odmowę wiarygodności dowodowi z dokumentu - świadectwa pracy z 17 listopada 2000 r. wystawionego przez Spółdzielczy Ośrodek (...) w P.,

2/ niewyjaśnienie wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy poprzez brak ustalenia, w którym okresie w czasie zatrudnienia ubezpieczonego w Spółdzielni (...) wykonywał on prace remontowe przy kominach przemysłowych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Wskazując na powyższe I. H. wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez przyznanie mu wnioskowanego świadczenia, ewentualnie o uchylene zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu apelacji skarżący podniósł, że w świadectwie pracy z 17 listopada 2000 r. wskazano, że w okresie od 31 grudnia 1981 r. do 31 marca 1989 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace: budowa i remont chłodni kominowych i kominów przemysłowych, które to prace zaliczane są zgodnie z wykazem A działem V pkt 2 stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze do prac w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego. Wynika to również z zeznań odwołującego i świadków, którzy potwierdzili, że we wskazanym wyżej okresie wykonywał on prace remontowe przy kominach przemysłowych pracując jako murarz. Praca ta była wykonywana przez niego stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

W ocenie skarżącego, ustalenie przez Sąd I instancji, że ubezpieczony codziennie przez 8 lat i 6 miesięcy wykonywał prace w wymiarze 6 godzin i 24 minut (80%) przy remontach kominów a 1 godzinę i 36 minut (20%) przy innych pracach jest zbyt ogólne i nie znajduje odzwierciedlenia w materiale dowodowym zgromadzonym w sprawie. Zakres prac bowiem - jak wskazał świadek J. W. - określał inwestor i 80 % czasu pracy, o których mówił ubezpieczony, odnieść należy do ogólnego czasu pracy ubezpieczonego w spółdzielni. Mogły bowiem być podpisywane przez spółdzielnię umowy, których przedmiotem były wyłącznie remonty kominów przemysłowych i wówczas ubezpieczony wykonywał w 100 % prace przy kominach. 80% ogólnego okresu zatrudnienia ubezpieczonego w Spółdzielni (...)to okres około 6 lat i 10 miesięcy. Doliczenie tego okresu do okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach uznanego

przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych (8 lat 7 miesięcy i 23 dni) daje ponad 15 lat stażu pracy ubezpieczonego w szczególnych warunkach.

Skarżący zarzucił też, że Sąd I instancji nie ustalił, w jakim wymiarze czasu pracy przez okres 8 lat i 6 miesięcy ubezpieczony pracował wykonując prace remontowe przy kominach przemysłowych, a mimo to uznał, że praca w Spółdzielni (...) nie była pracą wykonywaną stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szczególnych warunkach.

Skarżący podniósł nadto, że prace remontowe przy kominach przemysłowych wiążą się z pracą na znacznych wysokościach i są uzależnione od warunków pogodowych. Nie jest zatem możliwe, by każdego dnia, nawet przy silnym wietrze i intensywnych opadach, wykonywać czynności związane z remontami takich kominów. W ocenie skarżącego, nawet jeżeli ubezpieczony w przypadku panujących warunków atmosferycznych uniemożliwiających prace na kominach wykonywał w tym czasie inne prace, to taka okoliczność nie powinna mu odbierać prawa do zaliczenia tego czasu pracy do stażu pracy w szczególnych warunkach. Jeśli czynności wykonywane w warunkach nienarażających na działanie czynników szkodliwych dla zdrowia mają charakter incydentalny, krótkotrwały, uboczny w stosunku do czynności podstawowych kwalifikowanych jako praca w szczególnych warunkach, to nie ma podstaw, aby tej pracy nie zaliczać do okresu uprawniającego do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie, bowiem Sąd Okręgowy wydał prawidłowe rozstrzygnięcie, które znajduje uzasadnienie w całokształcie okoliczności faktycznych sprawy oraz w treści obowiązujących przepisów prawa.

Kwestią sporną w niniejszej sprawie było ustalenie, czy na dzień 1 stycznia 1999r. skarżący legitymował się wymaganym co najmniej 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach i czy w związku z tym spełnia przesłanki do przyznania prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym na podstawie art. 184 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009r., Nr 153, poz. 1227 z późn. zm.).

Nie ulega wątpliwości, że ustalenie, czy wykonywane obowiązki pracownicze były realizowane w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze podlega ocenie na podstawie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.). Stosownie do § 2 powołanego wyżej rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywana była stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Tymczasem z zeznań świadków Z. D. i J. W. oraz zeznań wnioskodawcy jednoznacznie wynika, że skarżący w czasie zatrudnienia w Spółdzielni (...) w P. na stanowisku murarza wykonywał nie tylko prace remontowe przy kominach przemysłowych, ale również inne prace przy remoncie kotłowni, tj. skuwanie starych posadzek, wylewanie posadzek pod piece, wykonywanie podmurówki pod kotły, tynkowanie pomieszczeń kotłowni, uszczelnianie czopuchów, czyszczenie podmurówek z sadzy itp. Świadek J. W., zatrudniony w spornym okresie na stanowisku kierownika zakładu budowlanego Spółdzielni (...) podał, że zakres prac wykonywanych przez pracowników budowlanych tej Spółdzielni ustalał inwestor, i przy umowach z dużymi zakładami zlecone prace wykonywane były nawet przez cały rok, zaś wnioskodawca pracował zarówno przy remoncie kotłowni, jak i pieców i kominów. Wbrew twierdzeniom skarżącego, zebrany w sprawie materiał dowodowy nie daje zatem podstaw do przyjęcia, że wykonywane przezeń prace przy skuwaniu starych posadzek, wylewaniu posadzek pod piece, wykonywaniu podmurówki pod kotły, tynkowaniu pomieszczeń kotłowni, uszczelnianiu czopuchów, czyszczeniu podmurówek z sadzy miały wyłącznie charakter incydentalny, krótkotrwały, uboczny w stosunku do czynności murarskich przy remoncie kominów przemysłowych. Podkreślić w tym miejscu należy, że nie jest dopuszczalne uwzględnianie do okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wymaganych do nabycia prawa w obniżonym wieku emerytalnym, innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika. Głównym bowiem motywem przyświecającym ustawodawcy w

stworzeniu instytucji przewidzianej w art. 32 ustawy o emeryturach i rentach, a następnie jej zachowaniu w kształcie wynikającym z obowiązujących przepisów było założenie, że praca wykonywana w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu. W przypadku osób wykonujących prace szczególnie wyniszczające organizm, obniżenie wieku emerytalnego jest skutkiem uzasadnionego medycznie wniosku, że organizm wcześniej traci wydolność umożliwiającą dalszą aktywność zawodową. Za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się więc pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

Tym samym Sąd Okręgowy uprawniony był przyjąć, że wnioskodawca nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szczególnych warunkach wymienionej w wykazie A dział V poz. 2 załącznika do powołanego rozporządzenia. Złożone przez wnioskodawcę świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach ma ograniczoną moc dowodową – zgodnie z art. 235 kpc stanowi dowód, iż osoba, która je podpisała złożyła oświadczenie tej treści. Wobec zaś faktu, że świadectwo to nie zostało wystawione przez ówczesnego pracodawcę skarżącego, ale archiwum przechowujące dokumentację płacową i kadrową Spółdzielni (...) decydujące znaczenie dla oceny, czy wnioskodawca pracował w szczególnych warunkach ma znaczenie tylko rzeczywisty charakter jego pracy. Zauważyć przy tym należy, że prawo do emerytury w obniżonym wieku stanowi odstępstwo od zasady powszechnego wieku emerytalnego i w związku z tym nie można poprzestać tylko na uprawdopodobnieniu wykonywania pracy w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z 7 lutego 1983r., lecz musi zostać udowodnione, a temu służą m.in. dokumenty. Dlatego w tej kategorii spraw podkreśla się, że same zeznania świadków czy wnioskodawcy, gdy nie znajdują potwierdzenia w dokumentach pracowniczych, nie stanowią miarodajnego dowodu pracy w szczególnych warunkach.

Nie jest przy tym trafne stanowisko skarżącego, że wobec ustalenia przez Sąd I instancji, iż 80% czasu pracy skarżący pracował przy remoncie kominów przemysłowych, to należy to odnieść do całego okresu zatrudnienia I. H. w Spółdzielni (...)który wynosi łącznie 8 lat i 6 miesięcy, a w konsekwencji przyjąć, że pracował on w warunkach szczególnych przez 6 lat i 10 miesięcy, co stanowi 80% okresu pracy w tej Spółdzielni. Jak już bowiem wcześniej wywiedziono, praca w warunkach szczególnych to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy), w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów prac wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia RM z 7.02.1983r. Skoro, jak wynika z materiału dowodowego, skarżący nie pracował stale przy remontach kominów przemysłowych, ale – w zależności od zakresu zleconych Spółdzielni (...) – wykonywał też inne prace murarskie w kotłowniach, to nie można uznać, że stale był narażony na ekspozycję na czynniki szkodliwe w takim stopniu, jak pracownicy stale wykonujący prace budowlane i remontowe kominów przemysłowych.

Z powyższych względów Sąd Apelacyjny w pełni podziela stanowisko Sądu Okręgowego, iż skarżący nie udowodnił wymaganego przepisem art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS co najmniej 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach, a zatem nie spełnił wszystkich przesłanek do nabycia prawa do emerytury na podstawie tego przepisu.

Z tych przyczyn apelacja, jako bezzasadna, podlegała oddaleniu na mocy art. 385 k.p.c.